

Utopia de Thomas More

VIDA

Thomas More (Londres, 1478 - 1535) va ser un pensador, teòleg, polític, humanista, estatista i escriptor anglès, que a més va ser poeta, traductor, canceller d'Enric VIII, professor de lleis, jutge de negocis civils i advocat i també bon amic dels humanistes neerlandesos Erasme de Rotterdam i Peter Giles. Des del 1504 va ser parlamentari. I el 1520 va comprar al districte de Chelsea, a Londres (que llavors era una zona fora de la ciutat, i prop del Tàmesi), un terreny en el qual va fer construir una casa amb una granja i on va dissenyar un jardí.

El monarca Enric VIII, captivat pel valor intel·lectual del nostre home, el va promoure a ambaixador dels Països Baixos (1515), membre del Consell Privat (1517), portaveu de la Cambra dels Comuns (1523) i, a partir de 1529, canceller (va ser el primer laic a ocupar aquest càrrec polític a Anglaterra). Va col·laborar amb el seu rei per mantenir la unitat de l'Església d'Anglaterra, tot rebutjant les doctrines de Luter, i va cercar mantenir la pau exterior durant el temps que li va ser possible.

Així i tot, la seva relació amb Enric VIII es va trencar per raons de consciència, ja que More era un catòlic fervent (fins i tot havia contemplat fer-se monjo). En oposició a les decisions d'Enric VIII d'anul·lar el seu matrimoni amb Caterina d'Aragó, trencar relacions amb el Papat, apropiant-se dels béns dels monestirs i exigir al clergat anglès una submissió total a la seva autoritat (1532), More va renunciar i va declarar la seva oposició. Va ser empresonat a la Torre de Londres el 1534 i decapitat l'any següent. L'Església catòlica el va canonitzar el 1935, tot i que també és venerat per l'anglicanisme.

OBRA

La seva obra culminant és *Utopia* (1516), considerada com a literatura de pensament polític. En aquesta, More recorre a un recurs prèviament utilitzat per Plató en la seva *Politeia* (*República*). Mitjançant la crítica als àmbits polític, social i religiós, l'autor presenta una fórmula per concebre l'antítesi, la comunitat d'Utopia, com una comunitat perfecta. Aquest model perfecte és un estat de dret on hi ha obediència i que es distingeix per tenir una moral social, una fe religiosa i gran tolerància.

Malgrat que les reflexions teòriques de More anticipen les aspiracions del pensament socialista que vindrà, ell mateix adopta una postura prudent i moderada quant a la viabilitat pràctica d'aquestes idees socialistes. De fet, el pensador utòpic socialista Robert Owen va prendre inspiració dels plantejaments de More. El profund coneixement de les lleis i la preocupació del nostre humanista per les desigualtats i les injustícies el van portar a una reflexió crítica sobre la injustícia en el món. Una prova d'això és l'argumentació que l'explorador portuguès Rafael Hytlodeu, personatge principal, ofereix en contra de castigar els robatoris amb la pena capital, a la primera part del nostre llibre.

LA NOSTRA LECTURA

Ningú no pot qüestionar que la *Utopia* de Thomas More és una obra que traspua hedonisme. Hitlodeu, el seu protagonista, afirma reiteradament que els utopians es guien per l'anomenat càlcul epicuri pel que fa al plaer. L'absència de dolor s'identifica amb la salut, que es considera, en si mateixa, el plaer més elevat que pugui experimentar un mortal.

El repàs detallat de què l'autor denomina «els plaers falsos» s'aprofita per criticar la societat del seu temps a la vegada que s'invoca els gaudis naturals enunciats per Epicur. Aquesta valoració li serveix per enumerar els plaers que considera ficticis, que no són sinó la cacera, el joc, la vestimenta luxosa o l'adoració dels diners.

Tots els habitants d'Utopia són experts en les feines del camp. Aprenen aquestes labors a l'escola, realitzant pràctiques als afores de les ciutats. Tant les dones com els homes treballen al camp, conreant el terreny, cuidant bestiar o talant arbres. El treball al camp és rotatiu, en torns de dos anys. Per millorar la productivitat, utilitzen tota mena d'eines.

L'agricultura proporciona tot el que cal per al consum autosuficient. Els mètodes de treball permeten l'obtenció d'excedents cada any. No hi ha propietat privada de la terra, per la qual cosa l'Estat és el propietari tant de la terra com dels productes recollits.

More para una atenció especial a les feines del camp en explicar el model econòmic d'Utopia. Hi ressalta la necessitat de formació des de la infància. Formalitza un sistema de torns a fi de compartir la duresa del treball al camp, reconeix la utilitat de la tecnologia a l'hora d'incrementar els rendiments agrícoles i, en el seu món ideal, no necessita importar gra, sinó que produeix excedents comercialitzables. I no cal dir que el poble és el propietari de la terra, els mitjans de producció i els productes. Marx en prendria bona nota.

Cfr. Josep Muñoz, «La utopia arbrada de More» dins *El jardí d'Epicur*, Barcelona: Proa, 2023. 68-69.